

לאן הלכו הלקחים כולם?

הלקח הצבאי הוא כמעט תמיד בחירה בין אלטרנטיבות, וההכרעה הסופית נעשית על-ידי הסמכות הבכירה, שאינה חסינה מפני שגיאות וביקורת – תגובה למאמרו של אל"ם (מיל') יעקב צור ("האם השכיל צה"ל להפיק את לקחי מלחמותיו וליישמם?" מערכות 378-379 ספטמבר 2001)

אל"ם (מיל') גבי גרינפלד

הרגע הם הופכים להיות מוצר מדף בארון הפקודות, התורות והתפיסות. משך קיומם של הלקחים במעמד הזה הוא לעיתים קצר מאוד. בעקבות אירוע כזה או אחר יתחיל תהליך חדש של הפקת לקחים, שעשוי להביא לפקודה חדשה ולתורה חדשה, שאולי סותרות את ההחלטות ואת התורות הקודמות, המבוססות על הלקחים הקודמים. ומי יזכור אז בכלל את התהליך הקודם של הפקת הלקחים, שקדם לתהליך העכשווי?

צבא דינמי וזריז צריך לעסוק במוצרים העכשוויים המעודכנים כדי שיהיו זמינים ובני ביצוע, וכל השאר מיועד לחוקרים ולקצינים השקדנים והמצטיינים, שרוצים לחקור ולהבין את מקורן של ההחלטות שעיצבו פקודה מסוימת, הוראה, תורה ותפיסה. ברגע שהוחלט על כך שהרימון יונח באשפה כשנצרתו כלפי מטה, או שבתנועה בחוד ינועו שלושה, כשהררנ"טיסט מימין, או שתקום עוצבה ייחודית ובראשה תא"ל, או שיוכנס ערך "אהבת המולדת" – מאותו הרגע נעלמים כל הלקחים שהשפיעו על קבלת ההחלטות האלה, ומה שקיים אינו לקח, כי אם הוראה, פקודה, תורה או תפיסה. אלה שורדות, עד שיבוא אירוע או יתקיים תהליך חשיבה חדש, שיגרשו אותן ויביאו אחרות במקומן, וחוזר חלילה.

סמכות הבכירה, שאינה חסינה מפני שגיאות וביקורת. התוצאה של תהליך הפקת הלקחים מתמצה במוצר, קרי הנחיה, הוראה, פקודה, תורה, או תפיסה. ברגע שהמוצר הנ"ל הופק, הוא נכנס למעגל הביצוע, שעליו מופקדים מפקדי צה"ל, המחויבים לפעול על-פיו ולהיות אחראים לביצועו. מאותו הרגע שבו הסתיים תהליך הפקת הלקחים, הרי הלקח עצמו מושלך למאגר הזיכרון הארגוני, לארכיונים ולהיסטוריה. אין ללקחים כאלה או אחרים כל מעמד מיוחד בפקודות ובהוראות. את כולן יש לבצע ככתבן, כלשונו וכוהן. קיומו של הלקח הוא מצב זמני. ברגע שהלקח הופק ויושם, כבר הלקח הבא נושף בעורפו, שכן תהליך הפקת הלקחים אינו מסתיים לרגע.

רק מקצת הלקחים יקבלו מדי פעם תזכורת במסגרת ההדרכה בקורסים השונים, בהתייחסות בהרצאות, בציטוטים במאמרים ובמחקרים. רובם של הלקחים ישכב כאבן שאין לה הופכין בתיקים מעלי אבק. כדאי לשים לב שאורך חייהם של הלקחים הוא במקרים רבים קצר ומוגבל – לרוב עד לרגע שהם מקבלים את "המעמד הסטטוטורי" (דהיינו מתורגמים לפקודה, לתורה וכו'). מאותו

ממאמרו של יעקב צור ("האם השכיל צה"ל להפיק את לקחי מלחמותיו וליישמם?") ומהתייחסויות רבות אחרות לנושא של הפקת הלקחים בצה"ל מתקבל הרושם כאילו יש ללקחים חיים משלהם, שצריך ללומדם, להפנימם ולהציגם על לוח ליבם של המפקדים. ולא כך הוא.

כותב המחבר: "יש לשאוף לכך שמרב הלקחים יובאו לידיעת ציבור המפקדים הרחב ויפורסמו עד הרמות הנמוכות... יש לוודא שהחומר (הלקחים - ג"ג) יקוטלג ויוכנס למחשב, כדי שיישמר במסגרת 'הזיכרון הארגוני'. צריך ללמד ולשנן את הלקחים ביחידות ובקורסים ולרענן אותם תקופתית לאורך זמן". מכאן, עולה כאילו ל"לקחים" יש מעמד מיוחד בתוך כלל ההחלטות שמתקבלות בצה"ל.

האומנם?

הפקת לקחים אינה תהליך של זיקוק, והתוצאה המתקבלת אינה בהכרח טובה, צר דקת או נכונה. הלקח הצבאי הוא כמעט תמיד בחירה בין אל-טרנטיבות, וההכרעה הסופית נעשית על-ידי ה-

ראש צוות ביקורת באמ"ץ-בו"ם (אנף מבצעים בקרה ומעקב)

